

VÆRDIFULDE KULTURMILJØER I KØBENHAVN KØBENHAVNERNES VELFÆRD

4.12

Kildevældskvarteret

4.12 KILDEVÆLDISKVARTERET

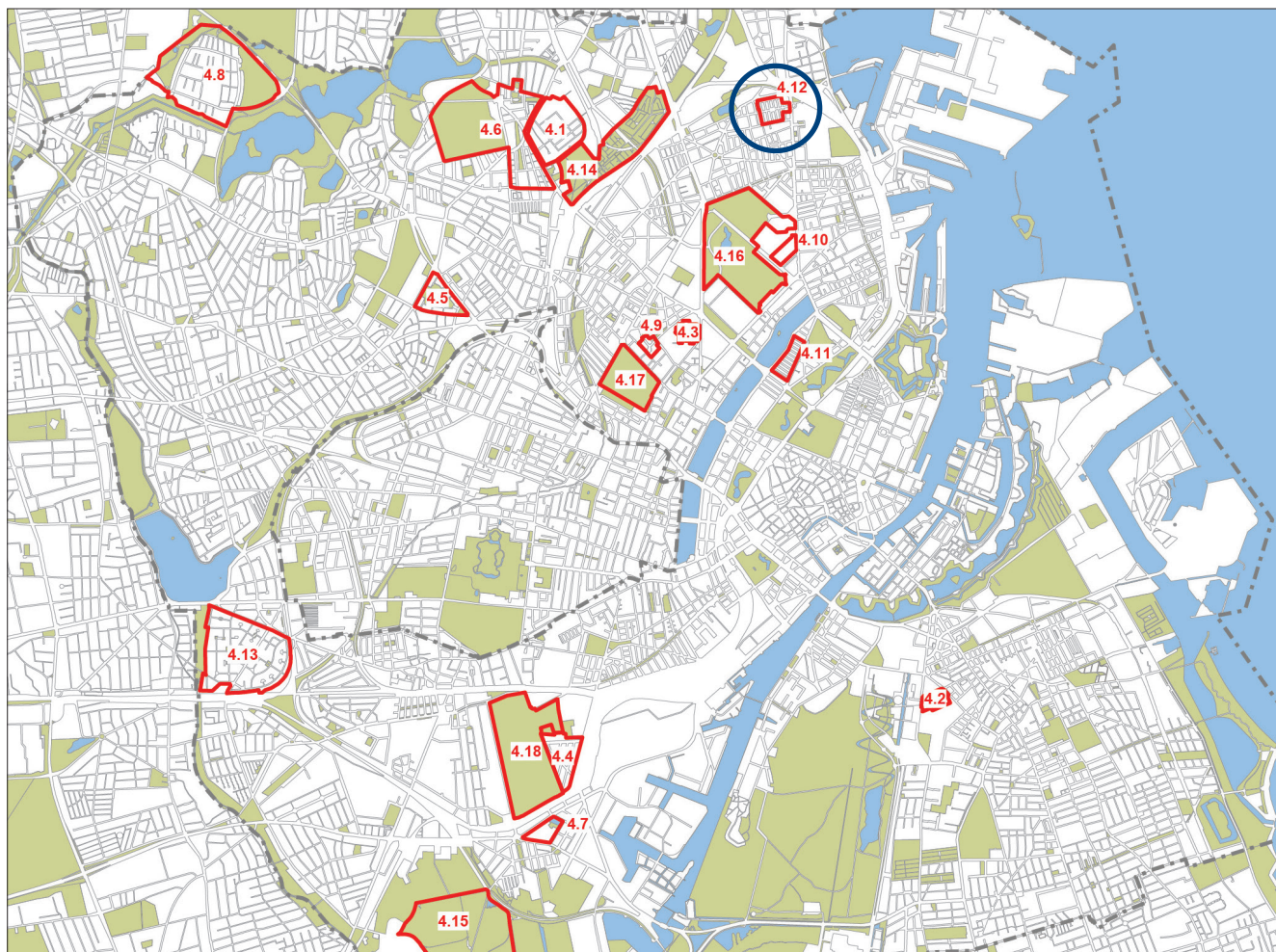
Stedet

Kulturmiljøet omfatter alle byggeforeningens huse nord og syd for Kildevældsgade. Det afgrænses af skel mod boliger langs Thomas Laubs Gade, Edvard Griegs Gade, Hornemangade, Østerbrogade og Landskronagade.

Periode

Moderne tid

I første del af 1900-tallet opstod i kølvandet på industrialiseringens slum og spekulant boligbyggeri en ny bevægelse. De nye tanker lagde vægt på lys og luft i boligbyggeri, så den nye samfundsgruppe – arbejderne – kunne nyde grønne områder og have mulighed for sportsudfoldelse nær deres bolig. Man lagde vægt på ”det sunde menneske”, dvs. den sunde krop, og derfor opstod foruden boligbyggeri i grønne sunde omgivelser også div. offentlige bygninger, som hospitaler, plejehjem og skoler, der blev bygget efter samme princip. En særlig dansk variant af at give arbejderne lys og luft er kolonihaveforeninger, der ud over lyset og luften også gav arbejderne

Oversigtskortet viser de 18 kulturmiljøer, der i Kommuneplan 2011 er i afsnittet 'Københavnerens velfærd'. For hvert af kulturmiljøerne er der udarbejdet en baggrundsrapport. Denne rapport omhandler 4.12 Kildevældsgadekvarteret, markeret med den blå cirkel.

mulighed for at dyrke grøntsager til eget forbrug. Det kom til at få en enorm indvirkning på arbejderne sundhedstilstand efter de to verdenskrige.

Planlagte byområder

De store, gennemtænkte byplaner, idealer om bedre boliger, om lys og luft, rekreation, sundhed, forsorg, uddannelse m.m. har især præget Københavns udvikling siden midten af 1800-tallet. Særligt de seneste 100 år er kendetegnet ved de store planer og opførelse af nye bydele uden for byens oprindelige snævre rammer.

Den moderne tankegang afspejler sig både i den eksisterende boligmasse (sanering) og ikke mindst i planlægninger af nye boligområder, hvor der fra starten skabes plads mellem husene, grønne områder, lysere boliger, altaner mm. De nye tanker har betydet meget for den måde man planlægger og anlægger nye boligområder på - også i dag.

Forbillederne blev især hentet i England, men også franske byggerier inspirerede.

- Afgrænsning af kulturmiljøet
- Bærende bevaringsværdier
- Værdifulde landskabsflader

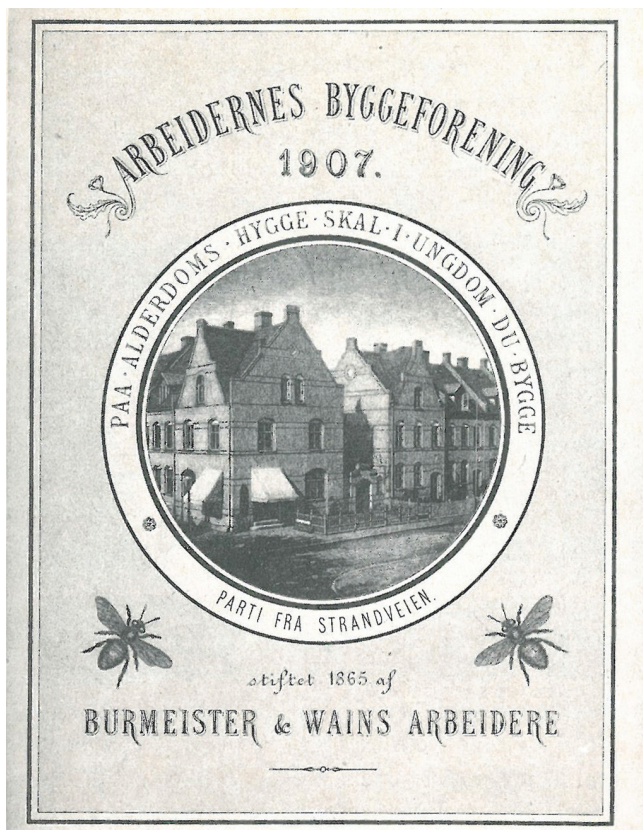
Kildevældsgade og Kuhlausgade

Med den ændrede opfattelse af, hvordan bolig- og byområder skulle indrettes, blev livet i det offentlige rum også anderledes - der blev i højere grad skabt rum for alle befolkningsgrupper.

Begrundelse

Kildevældskvareteret er en af de største og mest helstøbte af en række beslægtede byggeforeningsbebyggelser fra slutningen af 1800-tallet, og samtidig en af de mest velbevarede.

Medlemsblad 1907 med udsnit af bebyggelsen på forsiden.

Kulturmiljøets beværgsværdier

- Den enkelte bygnings arkitektur
- Bebyggelsens homogene karakter
- De små forhaver
- Torvet midt i bebyggelsen med de store træer

Luftfoto fra vest af kulturmiljøet med Østerbrogade nederst i billede og Kildevældsgade med den centrale plads i midten af kvarteret.

Kulturhistorie

De 339 huse er opført af Arbejdernes Byggeförening, der var blevet oprettet af Burmeister og Wains arbejdere i 1865 på opfordring af lægen Frederik Ferdinand Ulrik. Med baggrunden i de elendige boligforhold arbejderne var henvist til i den sammenpressede by, blev det forenings formål "at opføre små beboelseshuse, der overgå til selveje, og samtidig virke som sparekasse". Det blev en del af arbejderklassens kamp for værdighed og selvstændighed, at de selv opførte deres boliger. Det førte til en række byggerier, hvor bebyggelse og arkitektur udvikledes: Sverrigsgade på Amager (1867-71), Schönbergsgade på Frederiksberg (1868-69, nu nedrevet), Gernersgade og Krusemyntegade i Indre By (1872-77), Olufsvej på Østerbro (1874-77), Kartoffelrækkerne på Østervold (1873-1889), Humlebyen på Vesterbro (1884-95) og Kildevældsgade (1892-1903).

Foreningen lukkede (likvidation) den 18. september 1974 efter at have opført 1.740 huse i Københavnsområdet.

Bebyggelsen med de små forhaver er skabt efter engelsk forbillede og vidner om datidens tanker om vigtigheden af lys og luft. Haverne gav desuden beboerne mulighed for selv at dyrke grønt til husholdningen. Flere af bebyggelsens hjørnehuse var oprindelig indrettet med butikker.

Gaderne fik overvejende navne efter de nationale komponister, deraf tilnavnet "komponistbyen". Ligesom ved Kartoffelrækkerne, hvor gaderne opkaldes efter guldal-

Ældre foto af Kildevældsgade ved torvet

dermalere, vidner det om, at ud over den sociale indignation, så var tanken om mennesket som et åndeligt væsen et vigtigt element i oprettelsen af Arbejdernes Boligforening.

Arkitektur

Hovedtræk og bebyggelsesmønster

Byggeföreningsbebyggelsen ved Kildevældsgade ligger umiddelbart vest for Svanemøllen Station.

Bebyggelsen er placeret omkring lange lige nord-syd og øst-vest orienterede gader.

Ved den øst-vest gående Kildevældsgade, der er bebyggelsens hovedgade, er der et torv med en mindre indhegnet grøn plads, hvor der er opstillet en mindesøjle for to af foreningens stiftere. Torvet indrammes af en række store

Kuhlausgade

træer, som er med til at markere pladsdannelsen. Fra torvet er der mod vest et markant kig til Kildevælds Kirke. Rækkerne af ensartede 2½ etagers bygninger er forsynede med smalle forhaver, og gaderne får derved en grøn karakter.

Bebyggelsen fremstår som en homogen enhed og er i dag på en gang både meget velbevaret og smukt patineret. Kvarteret danner med sine gader på kryds og tværs og med sit torv i midten en by i byen i lille skala, en karakter, der forstærkes yderligere af kontrasten mellem den lave bebyggelse og den tilgrænsende etagebebyggelse.

Bebyggelsen blev opført med Frederik Böttger som arkitekt. Det blev den sidste af en række bebyggelser, han opførte for Arbejdernes Byggeförening efter Olavsvej, Humlebyen og Kartoffelrækkerne.

Hjørnet af Kildevældsgade og Kuhlausgade

Mellem husrækkerne er der skiftevis gader med små forhaver og skiftevis lange smalle gårdrum, hvor hvert hus har sin egen gårdhave

Kildevældsgade

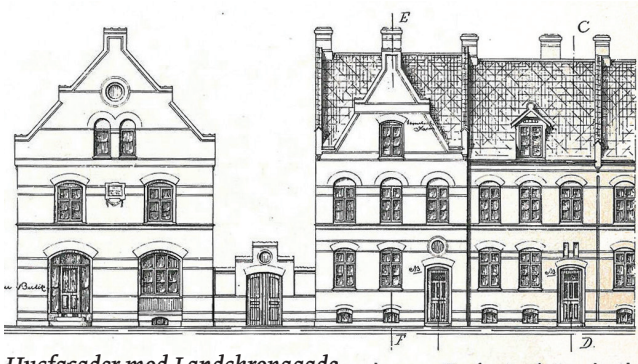
Arkitekturen er i tidens historistiske stil og opført i gule sten med buede vinduesstik, røde murstensbånd og skifertag. Gavlhuse og huse med gavlkviste bryder med jævne intervaller rækkerne af de ellers ensartede huse. Hvert enkelt hus markeres med brandgavle, der er ført op over taget.

De mindelser om Christian Hansens "Byzantiske stil", der også er i de tidligere byggeforeningsbebyggelser, er stærkest og mest gennemarbejdet i denne sidste bebyggelse.

Sårbarhed

Husrække med de karakteristiske røde bånd og med enten kvistvinduer eller en af de fint udformede gavle - Kuhlausgade

Husfacader mod Landskronagade

Udviklingsmuligheder

Området bør bevares som det er.

Nuværende sikring

Hele bebyggelsen er omfattet af en bevarende lokalplan.

Lignende eksempler

Kartoffelrækkerne, Humleby.

Kilder

Bydelsatlas Østerbro

Danmarks Arkitektur, Enfamiliehuset

På hjørnerne mellem de tværgående og langsgående veje er der et slip i husstokkene, så der ikke opstår særlige hjørnehuse. I stedet er bygningerne forbundet med en muret port.

København 2014

Pladsen på Kildevældsgade set mod vest med Kildevældskirken for enden

Københavns Kommune
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Udvikling
Postbox 348
1503 København V
Telefon 3366 3500
E-mail: byensudvikling@tmf.kk.dk
www.kk.dk

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen